

REMISSVAR

2017-12-12
Dnr 3.9:0691/17

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Barnets rättigheter i ett straffrättsligt förfarande m.m. Genomförande av EU:s barnrättsdirektiv och två andra straffprocessuella frågor (SOU 2017:68)

(Ju2017/07064/DOM)

Inledning

I betänkandet presenteras Utredningen om vissa straffprocessuella frågor (utredningen) bedömning av hur svensk rätt förhåller sig till Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/800/EU om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden (direktivet), liksom utredningens förslag till förändringar som bedöms nödvändiga för att genomföra direktivet i svensk rätt. Barnombudsmannen yttrar sig över betänkandet med utgångspunkt i vårt uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Direktivet utgör en del av den så kallade färdplanen – en av EU antagen resolution om en färdplan för att stärka misstänkta och tilltalades processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden. Övriga delar av färdplanen som har genomförts i svensk rätt är ett direktiv om rätten till översättning och tolkning vid straffrättsliga förfaranden¹, ett direktiv om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden² samt ett direktiv om rätten till försvarare vid straffrättsliga förfaranden (försvarardirektivet).³ Barnombudsmannen har i egenskap av remissinstans yttrat sig över den promemoria i vilken det sistnämnda direktivet behandlades.⁴

Ett direktiv som inte ingår i färdplanen men som likväl ingått i utredningens arbete att ta ställning till och som av utredningen redovisats i ett delbetänkande⁵, är det så kallade oskuldspresumtionsdirektivet.⁶ Mot bakgrund av att detta kan få stor betydelse för tillgodoseendet av barnets rättigheter i svensk straffprocess och har en nära koppling till de frågorna som aktualiseras i förevarande direktiv beklagar Barnombudsmannen att vi inte har fått delbetänkandet på remiss.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet.

⁴ Barnombudsmannens remissvar avseende *Rätt till försvarare m.m.* (Ds 2015:7), dnr 3.9:0140/15.

⁵ SOU 2017:17.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/343/EU om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden.

4 Utgångspunkter vid genomförande av direktivet

4.3 Direktivets tillämpningsområde

Direktivets tillämpning vid osäkerhet rörande den misstänktes eller tilltalades ålder

Utredningens bedömning

Vid osäkerhet rörande den misstänktes eller tilltalades ålder anges i direktivets ingress olika sätt att fastställa ett barns ålder, varav läkarundersökning är ett. En läkarundersökning bör genomföras som en sista utväg och med strikt respekt för barnets rättigheter, kroppsliga integritet och mänskliga värdighet. Om tvivel om personens ålder kvarstår ska hen förutsättas vara ett barn vid tillämpningen av direktivet.⁷

Utredningen gör bedömningen att svensk rätt är förenlig med direktivet eftersom det följer av rättspraxis att det förmånligaste alternativet ska väljas vid osäkerhet om en tilltalads ålder. Sedan i juli 2017 får kroppsbesiktning användas under vissa förutsättningar i syfte att utreda en misstänkts ålder.⁸

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen menar att det är oerhört viktigt att ett barn inte blir felaktigt bedömd som en vuxen. Åldersbedömningar måste ske på ett rättssäkert, holistiskt och multidisciplinärt sätt och i linje med FN:s barnrättskommittés rekommendationer.

Vad gäller åldersbedömningar har FN:s barnrättskommitté uttalat att de måste genomföras på ett vetenskapligt, säkert, barn- och könsanpassat och rättvist sätt. Risker för att barnets fysiska integritet kränks måste undvikas.⁹ FN:s barnrättskommitté har vidare uttryckt att stater bör undvika att använda sig av medicinska metoder baserade på skelett- och tandmognadsbedömningar. Kommittén menar att sådana metoder kan vara osäkra med stora felmarginaler, vara traumatiska för barnet samt leda till onödiga rättsliga processer.¹⁰

Åldersbedömningar är komplexa och det finns inte några medicinskt vetenskapligt säkerställda metoder att säkert bestämma en individs ålder. Barnombudsmannen anser därför att det är av stor vikt att regeringen noga följer utvecklingen på området.

Förfaranden som aktualiseras för barn som inte är straffmyndiga

Utredningens bedömning

Direktivet är tillämpligt på straffrättsliga förfaranden. Enligt utredningens bedömning innebär detta att en utredning som enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) kan vidtas avseende ett barn under 15 år som misstänks för att ha begått brott inte faller inom direktivets tillämpningsområde. Utredningen menar att en sådan utredning inte är att anse som ett straffrättsligt förfarande, bland annat eftersom ett barn under 15 inte kan åtalas eller lagföras för det aktuella brottet.

⁷ Se beaktandesats 13.

⁸ 28 kap. 12 § rättegångsbalken och prop. 2016/17:165.

⁹ FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr 6 (2005), Behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet, punkt 31.

¹⁰ FN:s barnrättskommitté, Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return (2017), punkt 4.

Utredningen menar samtidigt att direktivet och de överväganden som i betänkandet görs gällande detta, indirekt kan komma att aktualiseras i situationer som avser barn som inte har uppnått straffmyndig ålder. Detta mot bakgrund av att den svenska regleringen är uppbyggd på ett sätt som innebär att ett barn under 15 år som utreds på grund av misstanke om brott tillförsäkras samma (och i vissa fall mer långtgående) rättigheter som ett straffmyndigt barn. I syfte att säkerställa att ett barn under 15 år som misstänks ha begått brott tillförsäkras samma rättigheter som straffmyndiga barn och ett tillräckligt skydd i förhållande till myndigheternas ingripanden vid en utredning enligt 31 § LUL, finns det enligt utredningen dock skäl att se över denna reglering.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning i fråga om att det finns skäl att se över regleringen gällande icke straffmyndiga barn. Som vi framhållit i en skrivelse till regeringen i oktober i år om rättigheterna för barn under 15 år som misstänks för brott anser vi att det behöver göras en systematisk genomlysning av hur barnets rättigheter tillvaratas i samband med att barn i icke-straffmyndig ålder utreds misstänkta för att ha begått allvarliga brott. Vi menar också att det i lagstiftningen bör tydliggöras att barn – såväl straffmyndiga barn som barn som inte har uppnått straffmyndig ålder – som misstänks ha begått brott ska betraktas som oskyldiga till dess att deras skuld blivit lagligen fastställd.¹¹

6 Biträde av försvarare och rätt till rättshjälp m.m.

6.5 Tidpunkten för när biträdet av försvarare ska inträda

Utredningens bedömning

Enligt artikel 6.3 i direktivet ska barnet biträdas av försvarare utan onödigt dröjsmål när barnet underrättas om att han eller hon är misstänkt eller tilltalad. Barnet ska under alla förhållanden biträdas av försvarare från och med den tidpunkt som inträffar först av följande: *a)* Innan barnet förhörs av polisen eller av en annan brottsbekämpande eller rättslig myndighet, *b)* när en utredande myndighet eller annan behörig myndighet genomför en utrednings- eller bevisupptagningsåtgärd enligt artikel 6.4.c), nämligen en vittneskonfrontation, ett konfrontationsförhör eller en rekonstruktion, *c)* utan onödigt dröjsmål efter ett frihetsberövande, eller *d)* om barnet som första åtgärd har kallats att inställa sig inför en brottmålsdomstol, i god tid innan han eller hon inställer sig inför domstolen.

Utredningen konstaterar att ett brottsmisstänkt barn förvisso oftast underrättas om misstanken och sin rätt att biträdas av försvarare vid förhör och därmed, i formell mening, alltså inte *innan* han eller hon förhörs av polis som ordalydelsen i artikel 6.3 föreskriver. Utredningen bedömer emellertid att det, med hänvisning bland annat till vad som sägs i Riksåklagarens nyligen reviderade riktlinjer för handläggning av ungdomsären¹, finns garantier i svensk rätt för att ett barn som är misstänkt eller tilltalat för brott lämnas biträde av försvarare utan dröjsmål när han eller hon underrättas om misstanken. Utredningen pekar också på att det vid genomförandet av EU:s försvarardirektiv inte ansågs att bristerna i tillämpningen var ett tillräckligt skäl för att ändra lagstiftningen. Utredningen menar att det inte finns skäl att, i samband med genomförandet av förevarande direktiv, göra en annan bedömning. Utredningens slutsats är därför att den nuvarande regleringen får anses tillräcklig såtillvida att den tillgodoser kravet på att

¹¹ Barnombudsmannen, *Grundläggande mänskliga rättigheter för barn som misstänks för brott*, skrivelse ställd till Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson, 2017-10-03.

biträde av försvarare ska lämnas utan dröjsmål på ett sådant sätt att barnets rätt till försvar kan utövas på ett effektivt sätt.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning. Vår uppfattning är att de brister i tillämpningen som belyses inte minst av JO:s utlåtanden i frågan¹² talar för att det i lag bör föras in en skrivning som till sin ordalydelse motsvarar direktivets artikel 6.3.

Rätten till försvarare tillgodoses inte fullt ut i Sverige idag, vilket framgår såväl av **Barnombudsmannens årsrapport "Från insidan" som av Häktes- och restriktionsutredningens betänkande**.¹³

7 Rätt till en individuell bedömning

Utredningens bedömning

Artikel 7 i direktivet ställer krav på att medlemsstaterna ser till att ta hänsyn till barns särskilda behov när det gäller skydd, utbildning, yrkesutbildning och social anpassning. För detta ändamål ska barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden bedömas individuellt. Av direktivets artikel 7.2 följer att den individuella bedömningen särskilt ska beakta faktorer som barnets personlighet och mognad, barnets ekonomiska och sociala bakgrund samt familjebakgrund och eventuell särskild sårbarhet hos barnet.

Utredningen gör bedömningen att svensk rätt uppfyller direktivets krav i fråga om rätt till individuell bedömning för barn som är misstänkta eller tilltalade för brott.

Barnombudsmannens synpunkter

Direktivets krav på individuella bedömningar följer även av principen om barnets bästa som kommer till uttryck i barnkonventionens artikel 3. Enligt FN:s barnrättskommitté ska barnets bästa komma i främsta rummet i alla beslut som fattas inom rättskipningen för unga lagöverträdare. Kommittén framhåller att det exempelvis betyder att rättskipningens traditionella syften, som att undertrycka/bestrafva, måste ersättas med rehabilitering och reparativ rättvisa när det gäller unga lagöverträdare.¹⁴

För att säkerställa att barnets rättigheter beaktas inom processen vid allmän domstol i alla mål som rör barn, har Barnombudsmannens tidigare framhållit att det är angeläget att utreda möjligheten att införa skrivningar liknande barnets bästa och barnets rätt att bli hörd även i lag.¹⁵ Vi anser att detta förslag fortsatt är aktuellt. Barnombudsmannen vill även lyfta vikten av att göra individuella bedömningar av vilka restriktioner som är nödvändiga vid beslut om häktning av ett barn.

¹² Se exempelvis JO 2016/17 s. 400.

¹³ Barnombudsmannen, *Från insidan – Barn och unga om tillvaron i häkte och arrest*, 2013 och SOU 2016:52.

¹⁴ FN:s barnrättskommitté, *Allmän kommentar nr 10: Barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare*, 2007, punkt 10.

¹⁵ Se Barnombudsmannens remissvar avseende *barnkonventionen blir svensk lag* (SOU 2016:19), dnr 3.9:0283/16, s. 24.

10 Rättigheter i fråga om frihetsberövande

Utgångspunkter

Utredningens bedömningar och förslag

Utredningen konstaterar att de brister som i svensk rätt uppmärksammats ifråga om frihetsberövande av barn rimmar mindre bra med andemeningen i direktivet. Utredningen menar dock att de grundläggande krav som direktivet ställer och andemeningen bakom kraven är omhändertagna dels inom ramen för gällande rätt, dels inom ramen för det reformarbete som pågår i form av Häktes- och restriktionsutredningens förslag om bland annat åtgärder för att få till stånd kortare häktningstider, minskad restriktionsanvändning och ett effektivare utredningsarbete, vilka för närvarande bereds inom Regeringskansliet.¹ Eftersom detta reformarbete pågår bedömer utredningen att det inte är ändamålsenligt att, i förevarande sammanhang, komma med några genomgripande förslag till förändring.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning såtillvida att vi anser att Häktes- och restriktionsutredningens förslag är viktiga för att avhjälpa de brister som påtalats gällande situationen för barn som häktas. Det är angeläget att dessa förslag genomförs. Vad gäller frågan om att placera barn i arrest anser vi emellertid inte att de förslag som Häktes- och restriktionsutredningens lämnar är tillräckliga.¹⁶ I betänkandet *Färre i häkte och minskad isolering* föreslås att den som är gripen eller anhållen och inte har fyllt 18 år endast ska få förvaras i polisarrest när det är absolut nödvändigt. Vår uppfattning är att barn aldrig bör placeras i polisarrest i dess nuvarande utformning. Normalt bör den som är under arton år förvaras under bevakning i ett förhållningsrum eller liknande utrymme. Om barnet anhålls och av någon anledning inte kan vistas i ett förhållningsrum eller dylikt bör han eller hon placeras i häkte i stället för arrest.

Rättigheter för personer som fyller 18 år under det straffrättsliga förfarandet

Utredningens bedömningar och förslag

Enligt direktivet ska det finnas möjlighet för en person som fyller 18 år under häktetiden att hållas fortsatt åtskild från övriga häktade vuxna – om det är motiverat utifrån hans eller hennes personliga förhållanden och det inte strider mot vad som är bäst för de barn som han eller hon sitter häktad tillsammans med. Den som fyllt 18 år ska följaktligen kunna hållas fortsatt åtskild från andra vuxna och i stället fortsättningsvis sitta häktad tillsammans med underåriga. Han eller hon kan dock hållas häktad tillsammans med unga vuxna.

Utredningen konstaterar att det enligt nuvarande svensk reglering redan är möjligt att låta en person som fyller 18 år fortsätta att vistas på en ungdomsavdelning. Utredningen bedömer dock att det framstår som befogat att i lag tydliggöra att även personer som fyller 18 år, under vissa förutsättningar, får hållas fortsatt åtskilda från andra vuxna. Utredningen föreslår därför att häkteslagen ska kompletteras med en uttrycklig bestämmelse som medger att en intagen som fyller 18 år under tiden för frihetsberövandet får hållas fortsatt åtskild från vuxna intagna om det är motiverat utifrån hans eller hennes personliga förhållanden. Enligt utredningen är personens mognad och sårbarhet av betydelse för denna

¹⁶ Se Barnombudsmannens remissvar avseende *Färre i häkte och minskad isolering* (SOU 2016:52), dnr 3.9:0581/16.

bedömning, liksom att det kan anses lämpligt med hänsyn till de övriga omständigheterna.

Barnombudsmannens synpunkter
Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag.

11 Rättsmedel

Utredningens bedömning

Enligt artikel 19 i direktivet ska medlemsstaterna se till att barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden har tillgång till ett effektivt rättsmedel om deras rättigheter enligt direktivet har åsidosatts. Utredningen bedömer att det finns flera rättsmedel som misstänkta och tilltalade barn har tillgång till om deras rättigheter åsidosatts. Däribland anges möjligheten till ändring av domar och beslut efter överklagande liksom möjligheterna för den enskilde att vända sig till JO eller JK. Dessa rättsmedel kan även aktualiseras för personer som fyller 18 år under tiden som misstänkt eller tilltalad. Enligt utredningen får rättsmedlen, sedda för sig eller tillsammans, sägas skapa ett tillräckligt effektivt system. Utredningen bedömer därför att direktivet inte föranleder några författningsåtgärder.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning. Som utredningen påpekar finns rätten till ett effektivt rättsmedel fastslagen både i EU-stadgan och i Europakonventionen. Enligt Europadomstolens praxis innebär ett effektivt rättsmedel bland annat att rättsmedlet måste erbjuda reella möjligheter till prövning av den aktuella frågan. Det måste även vara praktiskt möjligt för den berörda personen att använda rättsmedlet.

Barnombudsmannen ställer sig tveksam till om de rättsmedel som finns är praktiskt möjliga att använda för barn under 18 år. Vi har i en tidigare kartläggning konstaterat att de möjligheter som finns för barn och unga i Sverige att klaga på rättighetsinskränkningar är starkt begränsade. De instanser som i dag kan ta emot klagomål från barn och unga kan inte sägas vara tillgängliga, åldersanpassade, snabba, anpassade till och inriktade på barns behov på det sätt barnkonventionen kräver.¹⁷ Barnombudsmannen anser därför att det finns anledning att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa att barn och under 18 år har tillgång till effektiva rättsmedel i enlighet med artikel 19 i direktivet.

12 Rätt till information

Utredningens bedömningar och förslag

Utredningen bedömer att svensk rätt i flera avseenden uppfyller direktivets krav både när det gäller information som ska lämnas till samtliga barn som är misstänkta eller tilltalade, och information som ska lämnas särskilt till barn som är frihetsberövade. Utredningen bedömer samtidigt att regleringen behöver kompletteras på vissa punkter.

När det gäller den information som ska lämnas till samtliga misstänkta eller tilltalade barn – både frihetsberövade och icke frihetsberövade – föreslår utredningen att förundersökningskungörelsen bör omfatta en bestämmelse som säger att ett barn som är skäligen misstänkt för brott, i samband med att han eller hon underrättas om misstanken så långt det är möjligt ska informeras om den

¹⁷ Barnombudsmannen, *Barns och ungas klagomöjligheter – Barnombudsmannens kartläggning av barns och ungas möjlighet att framföra klagomål och få sin sak prövad när deras rättigheter kränks*, 2016, sid.29f.

fortsatta handläggningen. Han eller hon ska därvid även informeras om vilka myndigheter som är delaktiga i förfarandet och deras roll. Samtidigt ska barnet informeras särskilt om sin rätt att få vårdnadshavare eller någon annan nära vuxen underrättad samt kallad till förhör och en förhandling i domstol, sin rätt att närvara personligen vid förhandling i domstol, att handläggningen ska präglas av respekt för hans eller hennes rätt till skydd av privatlivet samt vart han eller hon kan vända sig med klagomål som rör handläggningen av ärendet.

Med avseende på den information som ska lämnas till misstänkta eller tilltalade barn som är frihetsberövade föreslår utredningen att förundersökningskungörelsen ska kompletteras med en bestämmelse som säger att ett barn som anhålls eller häktas utan dröjsmål skriftligen ska informeras om sina rättigheter. Utredningen föreslår också att det ska införas krav på att barn som anhålls eller häktas ska informeras om förutsättningarna för frihetsberövande, vilket bör omfatta en underrättelse om att häktning enbart får ske om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan anordnas på annat sätt och det dessutom föreligger synnerliga skäl för häktning. Vidare föreslår utredningen att det av häktesförordningen uttryckligen ska framgå att information om verkställighet av ett frihetsberövande ska lämnas skriftligen när den intagne är under 18 år.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag. Rätten till information är en central rättighet enligt barnkonvention. Det är också en grundläggande rättssäkerhetsgaranti och en förutsättning för att barnet ska kunna utöva sin rätt till ett effektivt rättsmedel.

Barn och unga som Barnombudsmannen mött i arbetet med årsrapporten "Från insidan" berättade att de många gånger inte hade förstått innebörden av viktig information som rört den egna situationen. Ibland hade barnet fått skriftlig information vid inskrivningen, ibland inte. Oavsett vilket hade barnet själv inte alltid förstått informationen. Detta var särskilt vanligt förekommande i arresten. När vi frågade barnen vilken information de fick vid inskrivningen hade flera av dem svårt att minnas om de alls fick någon information. I stället beskrev de den första tiden efter gripandet som förvirrande.¹⁸

Med utgångspunkt i barnens berättelser och inte minst den kritik Sverige fått från Europarådets kommitté mot tortyr¹⁹ när det gäller den frihetsberövades rätt till information har Barnombudsmannen tidigare framhållit att vi anser att rätten till information för barn och unga som frihetsberövas på grund av misstanke om brott bör förtydligas i lag.²⁰ Barnombudsmannen välkomnar därför de förslag som utredningen lägger i detta avseende.

13 Utbildning m.m.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning är att svensk rätt uppfyller de krav som direktivet ställer när det gäller utbildning av de yrkeskategorier som hanterar barn i ett straffrättsligt förfarande.

¹⁸ Barnombudsmannen, *Från insidan – Barn och unga om tillvaron i häkte och arrest*, 2013.

¹⁹ Europarådets kommitté mot tortyr, *Report to the Swedish Government on the visit to Sweden carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, 2009.

²⁰ Se t.ex. Barnombudsmannens remissvar avseende *Färre i häkte och minskad isolering* (SOU 2016:52), dnr 3.9:0581/16.

Barnombudsmannens synpunkter

Barnombudsmannen delar inte utredningens bedömning. Som FN:s barnrättskommitté har betonat är hög kompetens hos de personer som är inblandade i rättskipningen för unga lagöverträdare ett centralt villkor för att garantera rätten till en rättvis rättegång och behandling som följer av barnkonventionens artikel 40. Det är vidare mycket viktigt att yrkesutövare som poliser, åklagare, juridiska biträden och andra företrädare för barnet, domare, övervakare, socialarbetare med flera, utbildas systematiskt och kontinuerligt.²¹

Om rättskipningen för unga lagöverträdare ska hålla god kvalitet menar FN:s barnrättskommitté att alla inblandade yrkesutövare måste få lämplig utbildning om innehållet och innebörden i barnkonventionens bestämmelser. Utbildningen bör även omfatta sociala och andra orsaker till ungdomsbrottslighet, psykologiska och andra aspekter av barns utveckling, samt kunskap om alternativa åtgärder till domstolsförfarande.²² Barnombudsmannen instämmer i FN:s barnrättskommittés rekommendationer och menar att det behövs kunskapshöjande insatser för yrkeskategorier som hanterar barn i ett straffrättsligt förfarande, däribland domare.

Häktes- och restriktionsutredningens har lagt förslag om att häktade barn som regel ska förvaras på särskilda ungdomshem. Barnombudsmannen har tidigare påpekat att det är angeläget att staten vidtar åtgärder för att säkerställa personalens kunskap och kompetens. Deras roll och funktion måste vara väldefinierad och tydliggjord i förhållande till barnets föräldrar/vårdnadshavare.²³ Vi har även lyft problematiken kring att personal på särskilda ungdomshem inte har krav på eftergymnasial utbildning.²⁴ Om barn placeras på institution anser Barnombudsmannen att staten måste vidta åtgärder för att säkerställa att det finns väl utbildad personal, att barnens behov tillfredsställs, att deras livskvalitet är bra och att de skyddas mot övergrepp.²⁵

Föredragande i ärendet har varit juristerna Julia Boija och Johanna Björk.

Anita Wickström
Vikarierande barnombudsman

²¹ FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr. 10 (2007) om barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare, punkt 40.

²² FN:s barnrättskommitté, Allmän kommentar nr. 10 (2007) om barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare, punkt 97.

²³ Se **Barnombudsmannens yttrande gällande slutbetänkandet "Barns och ungas rätt vid tvångsvård. Förslag till ny LVU"** (SOU 2015:71) och **Barnombudsmannens remissvar avseende *Färre i häkte och minskad isolering*** (SOU 2016:52), dnr 3.9:0581/16.

²⁴ Inslag från Sveriges Radio 2016-10-16 med dåvarande barnombudsman Fredrik Malmberg. Tillgänglig på <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6540217> (hämtad 2017-12-11).

²⁵ Se även United Nations General Assembly, Guidelines for the Alternative Care of Children, 2010.